МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Діагностика та підвищення ефективності підприємницької діяльності»

Здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня
II курсу, групи ПТМ – 24-1
спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
освітня програма «Економіка та управління проектами
в підприємницькій діяльності» _____ Кримівський Ілля Андрійович

Науковий керівник _____ Лазебник Лариса Леонідівна,
д.е.н., професор

Керівник освітньо-
професійної програми _____ Мельничук Ганна Сергіївна, к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням
кафедри управління та
бізнес-адміністрування,
протокол від 12.12.2025 № 10

Завідувач кафедри управління
та бізнес-адміністрування _____ Марченко О.І, к.е.н., доцент

Ірпінь – 2026

Реєстрація № 4 21.01.2026 Баланюк Г.Й.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 21.01.2026
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 81 4 В 09.02.2026
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова ЕК: (підпис) Филюк Г.М., д.е.н., професор

Заступник голови ЕК (підпис) Марченко О.І., к.е.н., доцент

Члени комісії:

ел. підпис (підпис) Лазебник Л.Л.., д.е.н., професор

(підпис) Мельничук Г.С., к.е.н., доцент

Секретар комісії Баланюк Г.Й., провідний фахівець

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1.Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 25	23		
2.Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 5	5		
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
5. Передзахист (якість та повнота представленого матеріалу, рішення щодо балів залишається за комісією)	від 1 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	48		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
І.Доповідь	від 0 до 10	7	Мельничук Т.	Лозебник М. ел. підпис Ткаченко-Марченко Ю.В. Т.М. 09.02.202
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	4		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	22		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	—		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	33		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	81		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
81	B	4	09.02.2026	Ткаченко Т.М. Лозебник М. ел. підпис Ткаченко-Марченко Ю.В. Мельничук Т.

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 15:56:08 15.01.2026

Назва файлу з підписом: Відгук_Лазебник_Кримівський.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 22.5 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук_Лазебник_Кримівський.docx
Розмір файлу без підпису: 18.3 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЛАЗЕБНИК ЛАРИСА ЛЕОНІДІВНА
П.І.Б.: ЛАЗЕБНИК ЛАРИСА ЛЕОНІДІВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2488704847
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 15:56:08 15.01.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000EE561A019DDEAC06
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.08.25 13:00

ЗМІСТ

ВСТУП……..5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……...…8
1.1. Ефективність підприємницької діяльності: сутність, види, фактори впливу на її підвищення……...……8
1.2. Сучасні методики та підходи до проведення діагностики ефективності підприємницької діяльності…...……..…15
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ОЛІЯР»……..22
2.1. Аналіз господарської діяльності та ефективності виростання ресурсів ПП «Оліяр»……...…22
2.2. Діагностика фінансових результатів підприємницької діяльності ПП «Оліяр»……...32
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ОЛІЯР»……...…...42
ВИСНОВКИ……...…48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….50
ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах динамічно мінливого ринкового середовища та загостреної конкуренції, ефективність ведення підприємницької діяльності виступає вирішальним фактором, що гарантує стабільне функціонування та перспективний розвиток господарюючих суб'єктів. У сучасних умовах бізнесу підприємства повинні безперервно пристосовуватися до зовнішніх змін, коливань кон’юнктури ринку, зростання вартості ресурсів і посилення вимог споживачів. У таких обставинах надзвичайно важливою є комплексна діагностика ефективності підприємницької діяльності, що дозволяє виявити наявні проблемні зони, оцінити рівень використання усіх видів ресурсів, визначити можливості росту продуктивності та обґрунтувати напрями розвитку підприємства.

Тема актуальна через необхідність вдосконалення підходів до діагностики ефективності підприємницької діяльності із використанням при цьому сучасних аналітичних методів. Це дозволяє своєчасно виявити відхилення у фінансово-економічних показниках та прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Дослідження теоретичних і практичних аспектів діагностики ефективності підприємницької діяльності на прикладі ПП «Оліяр» є своєчасним, важливим і має практичне значення для забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств у сучасних економічних умовах.

Стан та ступінь розробки даної проблеми в спеціальній літературі. Дослідження обраної теми ґрунтується на працях визначних учених, зокрема Бєлобородової М. В., Зайченко К. М., Гарафонової О. І., Василюк Н.С., Гуткевич С.О., Шендерівської Л. П., Лазебник Л. Л., Проданової Л.В., Котляревського О.В., Отенко І. П., Полегенької М. А., Тульчинської С. О., Кривди О. В., Кожемяченко О. О. та інших. Проте, з огляду на нестабільність і невизначеність сучасних економічних умов, виникає потреба в подальшому

дослідженні й розробці адекватних сучасному етапу шляхів стабілізації та підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Мета кваліфікаційної роботи – проведення комплексної діагностики ефективності підприємницької діяльності ПП «Оліяр» та обґрунтування напрямів її підвищення на основі сучасних теоретичних підходів і практичних методів аналізу.

Завдання роботи:

– розкрити сутність, види та фактори впливу на ефективність підприємницької діяльності;

– розглянути сучасні методики та підходи до проведення діагностики ефективності підприємницької діяльності;

– проаналізувати господарську діяльність та ефективність використання ресурсів ПП «Оліяр»;

– зробити діагностику фінансових результатів підприємницької діяльності ПП «Оліяр»;

– обґрунтувати напрями підвищення ефективності підприємницької діяльності ПП «Оліяр».

Об'єктом дослідження виступає підприємницька діяльність приватного підприємства «Оліяр».

База дослідження – приватне підприємство «Оліяр».

Предметом дослідження є загальні як теоретичні, методичні, так і прикладні аспекти діагностики підприємницької діяльності та підвищення її ефективності.

Методи дослідження. У процесі підготовки кваліфікаційної роботи застосовано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Наприклад, методи аналізу та синтезу нами використано для формування узагальнених теоретичних положень щодо ефективності підприємницької діяльності. Системний підхід забезпечив всебічне дослідження процедури управління підприємством. Для оцінювання показників ефективності діяльності приватного підприємства «Оліяр» застосовувалися економіко-статистичні та

коефіцієнтні методи. Порівняльний та графічний методи дозволили відобразити динаміку та тенденції розвитку. Крім того, були використані елементи економічного моделювання та прогнозування, що сприяло обґрунтуванню напрямків підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Інформаційне забезпечення кваліфікаційної роботи складається з нормативних актів України, які регламентують діяльність підприємств, звітних показників Державної служби статистики України, фахових публікацій вітчизняних та іноземних дослідників з питань ефективності підприємництва, навчальних посібників, монографій та статей у спеціалізованих виданнях. Також використовуються внутрішні звіти та фінансові документи приватного підприємства «Оліяр», а ще аналітичні матеріали інтернет-ресурсів, що стосуються функціонування підприємства та галузі в цілому.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Ефективність підприємницької діяльності: сутність, види, фактори впливу на її підвищення

Ефективність підприємницької діяльності є одним із ключових показників результативності господарської діяльності суб'єкта господарювання в ринковій економіці. Цей показник ілюструє взаємозв’язок між одержаними результатами діяльності підприємства та витраченими ресурсами – матеріальними, трудовими, фінансовими, інформаційними. Іншими словами, ефективність показує, наскільки раціонально підприємство використовує в своїй діяльності наявні ресурси заради того, щоб досягти визначених цілей.

У наукових дослідженнях можна знайти різноманітні погляди на визначення економічного терміну «ефективність». Одні автори розглядають її як економічну категорію, що характеризує досягнення максимального результату при мінімальних витратах. Інші підкреслюють соціально-економічний аспект, коли ефективність визначається не лише рівнем прибутковості, а й ступенем задоволення потреб споживачів, соціальним впливом бізнесу та його екологічною відповідальністю.

Категорія «ефективність» є однією з найбільш дискусійних і водночас широко застосовуваних у сфері оцінки господарської діяльності суб'єктів економічних відносин. Варто зазначити, що розуміння цього терміна еволюціонувало протягом часу, маючи багату та складну історію становлення. Ефективність господарської діяльності підприємства є інтегральною характеристикою, яка охоплює всі його бізнес-процеси, сфери та напрями функціонування. Враховуючи вищезазначене, управління ефективністю виступає ключовим завданням системи менеджменту підприємства в цілому. Будь-яка управлінська система передбачає чітке визначення об'єкта управління для забезпечення якості та раціональності прийнятих господарських рішень. Тому першорядним є уточнення суті досліджуваного поняття «ефективність».

Виділяють два ключові підходи до визначення ефективності: ресурсний та результативний. Представники першого підходу (Д.О. Саричев, Г.А. Місько, О.І. Гарафонова, Н. Василюк) акцентують увагу на раціональному та економному використанні ресурсів як основній характеристиці ефективності. Другий підхід (А.В. Куценко, А.В. Череп, Є.М. Стрілець, А.О. Ярославський, І.П. Отенко, О.І. Петков, І. Назаренко) ґрунтується на співвідношенні результатів діяльності з витраченими ресурсами [11].

Ефективність є багатогранним показником, який характеризується рядом ключових ознак. До найважливіших з них належать:

1. Комплексний характер ефективності діяльності підприємства означає, що її оцінка охоплює всі сфери та напрямки функціонування та не може бути визначена за допомогою одного окремого показника.

2. Відносний характер ефективності передбачає порівняння досягнутого результату з витратами ресурсів, необхідними для його отримання. Тобто, оцінюється не лише абсолютна величина результату, а й його відношення до використаних ресурсів.

3. Ефективність діяльності підприємства залежить як від факторів зовнішнього середовища (економічних, політичних, соціальних), так і від внутрішніх факторів (структура, технології, персонал). Це означає, що ефективність є результатом взаємодії підприємства з навколишнім світом та його внутрішньою організацією.

Ефективність як економічна категорія характеризується комплексним характером, що зумовлює значну кількість її різновидів.

Автори А.В. Череп та Є.М. Стрілець пропонують складну систему класифікації видів ефективності, враховуючи такі критерії:

– Рівень управління: визначає, на якому рівні (стратегічному, тактичному чи операційному) аналізується ефективність.

– Кількість видів продукції: розрізняє ефективність виробництва однієї продукції та ефективність багатопрофільного підприємства.

– Види діяльності підприємства: враховує специфіку діяльності (виробництво, торгівля, послуги тощо) та відповідно визначає показники ефективності [33].

А.О. Ярославський виділяє економічну, соціальну та екологічну ефективність [34]. О.І. Петков, крім вищезазначених, додає порівняльну ефективність [22, с. 394].

На думку О.І. Гарафонової та Н. Василюк, класифікаційні ознаки ефективності можна представити наступним чином: за змістом, за характером інтересів, за масштабом [5].

Сьогодні серед науковців та практиків відсутнє єдине визначення поняття «ефективність діяльності підприємства». Це зумовлене тим, що ефективність оцінюється з різних позицій та враховує численні фактори. Варто зауважити, що сьогодні не існує чітких розмежувань між поняттями «ефективність», «економічна ефективність» та «ефективність діяльності підприємницької діяльності». Часто автори, надаючи визначення цим категоріям, не повністю розкривають суть свого підходу. Ефективність діяльності підприємства є багатогранним і складним показником, значення якого визначається його внеском в економічну сферу. У сучасних умовах, характеризуючись кризовими явищами, нестабільністю та складною дійсністю, питання підвищення ефективності діяльності підприємств набувають особливої актуальності.

Таким чином, узагальнюючи наукові підходи, можна зробити висновок, що ефективність підприємницької діяльності є комплексним показником, який поєднує економічні, управлінські та соціальні складові, а її оцінка повинна базуватися як на фінансових, так і на нефінансових результатах функціонування підприємства.

Оскільки поняття «ефективність» є багатогранним, необхідно провести його диференціацію за певними критеріями. Це дозволить виділити різні її види, кожен з яких відіграє своє особливе значення для функціонування підприємства. У таблиці 1.1. узагальнено підходи до класифікації видів ефективності життєдіяльності окремого підприємства на основі окремих ознак.

Поняття ефективності підприємницької діяльності є багатогранним і характеризується різними аспектами прояву, виходячи з визначеної мети дослідження та рівня управління. У науковій і практичній літературі ефективність трактується не лише як економічна категорія, а й як соціальна, екологічна, організаційна чи інноваційна характеристика діяльності підприємства. Сучасна наукова література містить понад двадцять класифікацій ефективності, які групують її за різними ознаками. Наведена класифікація існуючих видів ефективності включає самі різноманітні аспекти оцінки результативності діяльності підприємства. Кожен вид ефективності надає специфічну характеристику його функціонування. З метою проведення всебічного соціально-економічного аналізу та прийняття обґрунтованих господарських рішень, доцільно враховувати усі види ефективності. Такий підхід сприяє суттєвому підвищенню загальної ефективності роботи кожного підприємства.

Таблиця 1.1.

Перелік видів ефективності підприємницької діяльності

Ознака класифікації	Вид ефективності	Характеристика
За сферою прояву	Економічна, соціальна, екологічна	Відображає результативність діяльності підприємства у відповідних напрямах його функціонування.
За рівнем управління	Загальна, часткова, локальна	Загальна характеризує діяльність підприємства в цілому; часткова — окремі напрямки; локальна — конкретні процеси чи підрозділи.
За часовим аспектом	Поточна, перспективна	Поточна відображає ефективність у короткостроковому періоді, перспективна — у стратегічному вимірі.
За видом ресурсів	Виробнича, трудова, фінансова, інноваційна	Характеризує рівень використання відповідних ресурсів підприємства.
За формою прояву результату	Абсолютна, відносна	Абсолютна визначається як загальний ефект, відносна — як співвідношення результатів і витрат.
За рівнем охоплення	Внутрішня, зовнішня	Внутрішня пов’язана з ефективністю внутрішніх процесів підприємства, зовнішня — з його конкурентними позиціями на ринку.

Джерело: складено автором на основі [7; 27; 33]

Як показано у табл. 1.1, ефективність підприємницької діяльності може розглядатися з різних позицій залежно від сфери оцінювання, часу, рівня управління чи виду використаних ресурсів. Зазначений підхід дає змогу здійснити всебічну оцінку стану підприємства, визначити проблемні зони та обґрунтувати напрями підвищення результативності його діяльності. Узагальнення різновидів ефективності створює методологічну основу для подальшої діагностики показників функціонування підприємства у подальших розділах цієї роботи. Ця загальна класифікація служить фундаментом для інших поділів.

Окрім того, на наш погляд, доцільно розподілити основні види ефективності таким чином:

– ресурсна ефективність: оцінює результативність використання виробничих ресурсів, таких як основні виробничі засоби та оборотні засоби;

– витратна ефективність: визначає результативність поточних витрат на виробництво;

– витратно-ресурсна ефективність: оцінює результативність використання всіх повністю витрат, які мають відношення до виробництва.

Варто було б зазначити, що у західній традиції категорія «ефективність» часто трактується через прибутковість (profitability) та доходність (return), тобто як співвідношення прибутку до виручки або активів. Найпоширенішими показниками є рентабельність продажів (ROS), рентабельність активів (ROA) та рентабельність власного капіталу (ROE). Такий підхід наголошує на фінансових результатах діяльності підприємства та кінцевій вигоді для власників, тоді як в українській та пострадянській традиції поняття ефективності має дещо ширший зміст і охоплює ресурсну, виробничу, соціальну та інші складові [35, с.38-42].

Гносеологічний та онтологічний аналіз показав існування різноманітних інтерпретацій поняття «ефективність». Це зумовлено розмаїттям теоретичних підходів дослідників, кожен з яких зосереджується на певному аспекті вирішення загальної проблеми. Варто зазначити, що кожна з представлених

класифікацій видів та форм ефективності має свою цінність. Систематизація за певною ознакою дозволяє розглядати ефективність з різних ракурсів, забезпечуючи більш повне її розуміння.

Ефективність підприємницької діяльності формується під дією комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів, які визначають конкурентоспроможність, прибутковість і стійкість підприємства. Внутрішні фактори відображають можливості самої компанії щодо організації виробництва, управління ресурсами та реалізації продукції. Зовнішні фактори, зі свого боку, виникають під впливом ринкового середовища, державного регулювання, технологічних і соціально-економічних процесів. Узагальнену систему факторів впливу наведено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Різноманітність факторів, які впливають на ефективність підприємницької діяльності з огляду на місце їх виникнення

Джерело: на основі [5; 13, с. 310]

Рис. 1.1 вказує на те, що чинники, що впливають на ефективність підприємницької діяльності, доцільно класифікувати на внутрішні та зовнішні. Важливо підкреслити, що внутрішні чинники перебувають під впливом рівня продуктивності праці керівного персоналу, а також усієї трудової команди підприємства в цілому, і мають прямий вплив на результати його фінансово-господарської діяльності. Зовнішні чинники, як правило, є неконтрольованими силами, що впливають на управлінські рішення та дії, і таким чином, опосередковано, на внутрішнє середовище компанії. Іншими словами, зовнішні обставини з часом позначаються на внутрішніх процесах. Зовнішні чинники навколишнього середовища характеризуються ступенем взаємозалежності, де зміна одного фактора може значно впливати на інші. Важливим завданням є визначення ключових тенденцій у взаємодії цих факторів та прогнозування їх майбутнього розвитку. Внутрішні чинники представляють собою елементи, які підприємство здатне контролювати та оптимізувати для підвищення власної ефективності. До їх числа входять управлінські процеси, наявні ресурси та сформована організаційна культура.

Таким чином, ефективність підприємницької діяльності є результатом взаємодії широкого спектра внутрішніх і зовнішніх факторів, кожен з яких може як позитивно, так і негативно впливати на кінцеві результати роботи підприємства. Внутрішні фактори визначають рівень організованості, раціональності використання ресурсів і здатність підприємства до адаптації та інновацій. Зовнішні ж формують середовище, у якому здійснюється господарська діяльність, і здебільшого не піддаються прямому контролю з боку підприємства. Саме тому успішність підприємницької діяльності залежить від здатності менеджменту своєчасно ідентифікувати вплив цих факторів, адаптувати стратегію розвитку та забезпечити пристосовність в ухваленні рішень керівництвом підприємства.

1.2. Сучасні методики та підходи до проведення діагностики ефективності підприємницької діяльності

Діагностична процедура охоплює обрання переліку та аналіз показників, які надають релевантну інформацію для особи, яка його проводить. Діагностика може бути використана в самих різноманітних сферах з урахуванням конкретних цілей. Одним з ключових напрямків є діагностика ефективності підприємницької діяльності. Враховуючи, що результативність роботи підприємства визначається взаємодією складових виробничого процесу (трудових ресурсів, об'єктів праці та інструментів праці), система показників результативності включає в себе індивідуальні показники, які відображають ефективність використання праці, основних фондів та матеріальних ресурсів.

Переконані, що оцінювання ефективності діяльності будь-якого підприємства не буде повним без урахування показників ефективності за основними напрямами його функціонування. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити не лише фінансові результати, а й організаційні, виробничі, маркетингові та інші аспекти діяльності.

Схема, що пропонується нами (рис. 1.2), побудована на основі методичних положень, викладених у роботі М. І. Небави [17, с. 66–67], та доповнена ринковим складником, який відображає здатність підприємства ефективно функціонувати в конкурентному середовищі. Вона окреслює основні напрями, за якими здійснюється оцінка ефективності підприємницької діяльності. Додатково слід зазначити, що запропонована схема дозволяє комплексно розглядати ефективність не лише як результативність використання ресурсів, а як інтегральну характеристику загального стану підприємства. Поєднання виробничо-економічних, фінансових, соціальних та ринкових індикаторів забезпечує багатовимірний підхід до діагностики ефективності, що є особливо важливим в умовах турбулентності сучасного економічного середовища.

Включення ринкового складника є обґрунтованим, оскільки конкурентоспроможність підприємства дедалі більше визначається його

здатністю адаптуватися до змін кон'юнктури ринку, формувати лояльність споживачів, підтримувати конкурентні позиції та забезпечувати стійке зростання. Саме показники ринкової діяльності дають змогу оцінити, наскільки результати внутрішніх процесів підприємства корелюють із зовнішніми умовами функціонування.

Рис. 1.2. Напрями оцінки ефективності підприємницької діяльності

Джерело: [17, с. 66–67]

Першочерговим завданням є аналіз ефективності використання наявних ресурсів. Цей аналіз має враховувати:

– ступінь використання обладнання протягом певного періоду;

– структуру витрат на виробництво продукції, зокрема співвідношення між амортизаційними відрахуваннями, матеріальними витратами та витратами на оплату роботи працівників.

Необхідно розглянути динаміку зазначених показників і, за можливості, здійснити порівняння з показниками конкурентів.

В рамках організаційного спрямування здійснюється активний пошук шляхів оптимізації ефективності існуючих проектів на підприємстві, з акцентом на зростання дієвості управління. Підхід до організації виробничого процесу окреслюються як ключовий фактор ефективності підприємства загалом, тому її ретельний аналіз є пріоритетним завданням. Даний аналіз має охоплювати всі аспекти організації праці – починаючи з рівня місць роботи окремих категорій працівників й завершуючи ефективністю функціонування підприємства як цілісної системи. Ринковий напрямок передбачає виявлення шляхів для поліпшення результативності як у межах, так і за межами підприємства. Ключова увага зосереджується на дослідженні конкурентних переваг, динаміки попиту та пропозиції на ринку. Технологічна орієнтація також є суттєвою, оскільки подолання технологічної відсталості є надзвичайно важливим завданням для вітчизняних підприємств в теперішніх складних обставинах.

У нинішніх обставинах економічного розвитку діагностика ефективності підприємницької діяльності є необхідним інструментом управління, який дозволяє комплексно оцінити результати господарювання, визначити слабкі місця у функціонуванні підприємства та обґрунтувати напрями підвищення його конкурентоспроможності. Діагностика ефективності полягає у системному виявленні, аналізі та оцінюванні чинників, що формують економічні результати діяльності підприємства, а також у визначенні можливостей для їх покращення. При цьому використовуються різні методики, які відрізняються підходами до формування показників, глибиною аналізу та сферою застосування.

Залежно від мети дослідження та інформаційної бази розрізняють декілька основних підходів до діагностики ефективності підприємницької діяльності: традиційний (коефіцієнтний), факторний, порівняльний, інтегральний, ресурсно-функціональний, стратегічний і комплексний.

У науковій літературі представлено широкий спектр підходів до діагностики ефективності підприємницької діяльності, що зумовлено різноманітністю цілей, завдань та інформаційного забезпечення аналітичного процесу. З метою систематизації сучасних методичних підходів до здійснення

ґрунтовної оцінки ефективності господарської діяльності підприємств варто розглянути їхню порівняльну характеристику за основними критеріями – сутністю, перевагами та обмеженнями. Узагальнення цих підходів наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Сучасні методики діагностики ефективності підприємницької діяльності

Методика / підхід	Сутність методу	Переваги	Недоліки
Коефіцієнтний (традиційний)	Оцінювання ефективності на основі системи фінансово-економічних показників (рентабельність, ліквідність, ділова активність).	Простота розрахунку, наочність результатів, доступність даних.	Не враховує вплив зовнішніх факторів, має ретроспективний характер.
Факторний аналіз	Визначення впливу окремих факторів на результати діяльності (метод ланцюгових підстановок, індексний, кореляційний аналіз).	Дозволяє встановити причини змін показників, визначити резерви зростання ефективності.	Складність у побудові факторних моделей, потребує детальної інформації.
Порівняльний (бенчмаркінг)	Порівняння показників підприємства з результатами конкурентів або середньогалузевими нормами.	Виявляє позицію підприємства на ринку, стимулює впровадження кращих практик.	Залежність від достовірності порівняльних даних, складність у пошуку аналогів.
Інтегральний метод	Формування узагальненого показника ефективності на основі зважування часткових індикаторів.	Дає можливість комплексно оцінити ефективність у цілому.	Суб’єктивність вибору вагових коефіцієнтів, складність у стандартизації показників.
Стратегічний підхід (Balanced Scorecard)	Оцінка ефективності за фінансовими та нефінансовими індикаторами: клієнти, внутрішні процеси, навчання та розвиток.	Забезпечує узгодження операційної діяльності з довгостроковими цілями підприємства.	Потребує значних аналітичних зусиль і високої зрілості управлінської системи.
Комплексна діагностика	Поєднує різні методики: фінансовий, стратегічний, маркетинговий, організаційний аналіз.	Дозволяє отримати повну картину стану підприємства, об’єктивну оцінку ефективності.	Висока трудомісткість, потреба у великому обсязі достовірних даних.

Джерело: систематизовано автором

Як видно з таблиці 1.2, сучасні методики діагностики ефективності підприємницької діяльності відрізняються за підходами, глибиною аналітичного опрацювання та рівнем узагальнення результатів. Традиційні коефіцієнтні методи залишаються базовими для фінансового аналізу, проте вони не враховують стратегічні та нефінансові аспекти діяльності. Тобто, ефективна та дієва діагностика повинна базуватися на поєднанні кількісних і якісних методів, що дає змогу отримати повну й об'єктивну оцінку результативності підприємницької діяльності.

У науковій літературі виділяють низку методичних підходів: традиційний (коефіцієнтний), факторний, порівняльний, інтегральний, ресурсно-функціональний, стратегічний та комплексний. Кожен з них характеризується специфічними методами, моделями та показниками, що дозволяють оцінити ефективність діяльності підприємства з різних перспектив — фінансової, виробничої, соціальної та ринкової.

Наведена таблиця 1.3. систематизує підходи до діагностики ефективності підприємницької діяльності, їхні основні методи, моделі та приклади формул, що використовуються у практичній діяльності.

Таблиця 1.3.

Методи та моделі діагностики ефективності підприємницької діяльності

Підхід	Основні методи/моделі
Традиційний (коефіцієнтний)	Фінансові коефіцієнти: рентабельність, оборотність, продуктивність праці; фондовіддача
Факторний	Метод ланцюгових підстановок, метод абсолютних/відносних різниць, модель Дюпона
Порівняльний	Бенчмаркінг, горизонтальний та вертикальний аналіз, метод відносних відхилень
Інтегральний	Нормування показників, розрахунок інтегрального показника, метод таксономії
Ресурсно-функціональний	Продуктивність ресурсів, фондоозброєність, капіталовіддача
Стратегічний	Balanced Scorecard (BSC), SWOT, PESTEL, матриця BCG
Комплексний	Поєднання всіх попередніх методів, системний аналіз, багатовимірні статистичні методи, інтегральні рейтингові методики

Джерело: систематизовано автором

Систематизація підходів дозволяє одержати комплексну картину ефективності підприємства, що включає фінансову, виробничу, ресурсну, інноваційну та ринкову перспективи. Використання різних моделей і методів дає змогу не лише оцінити поточний стан підприємства, але й виявити фактори, що впливають на його ефективність. Інтеграція результатів різних підходів (комплексний підхід) забезпечує формування узагальнених управлінських рішень і стратегій розвитку підприємства. Використання факторного та інтегрального підходів дозволяє аналізувати взаємозв'язок між окремими показниками та ефективністю діяльності в цілому.

У першому розділі було досліджено теоретичні аспекти сутності, видів, факторів формування та методичних підходів до діагностики ефективності підприємницької діяльності. Встановлено, що ефективність підприємницької діяльності є комплексною економічною категорією, яка відображає рівень використання ресурсів підприємства для досягнення його стратегічних цілей і максимізації результатів господарювання. Вона поєднує економічний, соціальний, організаційний, інноваційний і ринковий аспекти, що забезпечують стійкий довготривалий розвиток підприємства в умовах високої конкуренції. Проведений нами аналіз підходів науковців показав, що поняття ефективності є багатозначним і трактується залежно від об'єкта дослідження та цілей управління. Узагальнення видів ефективності дало змогу визначити їх класифікаційні ознаки, серед яких виокремлено економічну, виробничу, фінансову, соціальну, екологічну, ринкову та інноваційну ефективність. Виявлено, що на рівень ефективності підприємницької діяльності впливає сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів. До внутрішніх віднесено організаційні, фінансові, інноваційні, трудові, виробничо-технічні та маркетингові чинники, тоді як зовнішні формуються під впливом економічного, політико-правового, соціального, екологічного та міжнародного середовищ.

Проаналізовано сучасні методики діагностики ефективності підприємницької діяльності окремого господарюючого суб'єкта, серед яких виокремлено коефіцієнтний, факторний, порівняльний, інтегральний, ресурсно-

функціональний, стратегічний і комплексний підходи. Установлено, що найбільш обґрунтованим є застосування комплексного підходу, який передбачає поєднання фінансового, стратегічного, ресурсного та ринкового аналізів і забезпечує найбільш повну оцінку результатів підприємницької діяльності.

Таким чином, теоретичне узагальнення сутності та методичних засад діагностики ефективності підприємницької діяльності створює основу для проведення подальшого практичного аналізу діяльності ПП «Оліяр» у подальшому розділі кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ОЛІЯР»

2.1. Аналіз господарської діяльності та ефективності використання ресурсів ПП «Оліяр»

Приватне підприємство «Оліяр» є одним із провідних, найбільших суб'єктів олійно-жирової промисловості України. Засноване у 2003 році, воно функціонує з ціллю забезпечення внутрішнього ринку високоякісною рослинною олією українського виробництва та ведення торговельної діяльності на різних ринках – українському та зарубіжних. Основна місія підприємства полягає у виробництві екологічно чистої, конкурентоспроможної та безпечної для споживача продукції, що відповідає сучасним стандартам як національного, так і світового ринку. Досягнення визначених керівництвом цілей вимагає безперервної модернізації виробничих процесів, технічного оновлення підприємства, впровадження інноваційних технологій та підвищення рівня екологічної відповідальності виробництва.

Територіально виробничі потужності ПП «Оліяр» розміщені у Львівській області, в селі Ставчани. До складу виробничих потужностей входять два заводи – олійноекстракційний, рафінації та дезодорації, а також цех фасування. За розміром виробничої потужності ПП «Оліяр» займає 3-є місце в Україні серед виробників рафінованої соняшникової олії [20].

У 2005 році на підприємстві було проведено модернізацію наявних виробничих потужностей з дезодорації та рафінування соняшникової олії. Впроваджено процеси вінтеризації, фільтрації та подальшого фасування олії. Також було зведено цех для розливу олії у ПЕТ-тару. У 2012 році розпочалося будівництво нового олійноекстракційного заводу ПП «Оліяр», розташованого в селі Ставчани, введення в експлуатацію якого відбулося у вересні 2013 року. Одночасно було ініційовано переробку насіння ріпаку, а з листопада того ж року – і сої.

Потужність ПП «Оліяр» по виробництву олії рафінованої дезодорованої у 2022 р. було нарощено до 350 т/добу, а у 2024 р. – до 800 т/добу. ПП «Оліяр» здійснює виробництво рафінованих рослинних олій, реалізованих як у формі наливу, так і в фасованому пакуванні, на заводі дезодорації та рафінації. Сукупний об'єм елеваторних потужностей підприємства становить 163 тис. м³. Новий завод також оснащений елеватором об'ємом 43 тис. м³, призначеним для акумулювання насіння олійних культур. До того ж підприємство володіє значним елеваторним комплексом, що забезпечує приймання, зберігання та відвантаження насіння олійних і зернових культур, загальним об'ємом 119 088 м³, з наявним залізничним сполученням у Пустомитах, розташованих на відстані 7 км від головного виробничого майданчика. На додаток до зазначеного комплексу, цехів рафінації та фасування, ПП «Оліяр» має в розпорядженні складські приміщення для створення оперативного щоденного резерву готової продукції. На даний момент, ПП «Оліяр» є унікальним вітчизняним підприємством, яке першим успішно впровадило процес рафінування ріпакової олії, та експортує даний продукт до низки європейських держав [20].

Потужності ПП «Оліяр» по переробці сировини та виробництву окремих видів продукції показано в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Виробничі потужності ПП «Оліяр» станом на кінець 2024 року

№ п/п	Показники	Значення, т/добу
1	Потужність по переробці насіння соняшника	1200
2	Продуктивність з переробки насіння ріпаку	1000
3	Продуктивність з переробки макухи соняху	650
4	Потужність по переробці насіння сої	880
5	Потужність виробництва рафінованої соняшникової олії (дезодорованої вимороженої марки «П»)	800

Джерело: [20].

У сучасних умовах виробничі процеси на обох заводах ПП «Оліяр» відзначаються високим ступенем автоматизації, що забезпечує стабільну та

бездоганну якість продукції для споживачів. На підприємстві функціонує інноваційне обладнання провідних світових виробників, яке сприяє досягненню високих показників якості та продуктивності, а також оптимізації енергоефективності та мінімізації пагубного впливу на навколишнє природне середовище. У виробництві використовується сировина внутрішнього ринку, що підлягає скрупульозному лабораторному контролю. Для забезпечення цього процесу підприємство має власну акредитовану лабораторію [20].

Головний вид діяльності ПП «Оліяр» – це виготовлення соняшникової олії (фасованої, рафінованої, нерафінованої), нерафінованої ріпакової олії, гранульованого і негранульованого шроту ріпакового та соняшникового, фосфатидного концентрату (ріпакового, соняшникового). В Україні це підприємство є загальновідомим виробником соняшникової олії, представленої на ринку під такими торговими марками, як: ТМ «Майола», ТМ «Оліяр», ТМ «Майола екстра», ТМ «ОЛІЯ РОДИННА» та ТМ «Сонячна». Варто підкреслити, що соняшникова олія під маркою «Майола» отримала відзнаку якості «Вища проба» [20].

Чисельність персоналу ПП «Оліяр» у 2024 р. складала 682 особи, що на 85 осіб більше, порівняно з 2022 р. (табл. 2.2). У 2024 р. відносно 2022 р. також відбулись зміни в чисельності працівників окремих категорій досліджуваного підприємства, а саме – найбільше зросла чисельність працівників адміністративного підрозділу (на 39 осіб, або на 45,88 %) та спеціалістів (на 16 осіб, або на 10,53 %). При цьому чисельність працівників робітничих спеціальностей збільшилась лише на 16 осіб, або ж 10,53 %.

Щодо структури персоналу ПП «Оліяр», то у 2024 р. працівники робітничих спеціальностей становили 57,18 %, спеціалісти – 24,63 %, працівники адміністративного підрозділу – 18,19 %. Відзначимо, що відносно 2022 р. частка працівників адміністративного підрозділу зросла на 3,95 відсотк. пункти, в той час як частка працівників робітничих спеціальностей скоротилась на 3,12 відсотк. пункти.

Таблиця 2.2

Динаміка чисельності працівників ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр., осіб

Назва показника	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022	
				+/-	у %
Всього працівників, з них:	597	609	682	85	14,24
– працівники адміністративного підрозділу	85	93	124	39	45,88
– спеціалісти	152	151	168	16	10,53
– працівників робочих спеціальностей	360	365	390	30	8,33

Джерело: [20].

Одним із показників, що характеризує ефективність роботи персоналу підприємства є продуктивність праці. Результати власних розрахунків цього показника, наочно представлені на рис. 2.1, свідчать про різкий спад продуктивності праці у 2023 р. відносно 2022 р. – з рівня 18919,21 тис. грн/чол. до 15733,43 тис. грн/чол., або на 16,84 %. У 2024 р. відбулось певне підвищення показника продуктивності праці, а саме на 6,4 %. На наше переконання, причиною такої динаміки стало не стільки погіршення показників роботи працівників досліджуваного підприємства, скільки вимушене скорочення обсягів виготовленої продукції в результаті впливу несприятливих обставин зовнішнього середовища через бойові дії в Україні. Однак, не зважаючи на несприятливі обставини, спад продуктивності праці працівників негативно позначиться й на діловій активності ПП «Оліяр» [20].

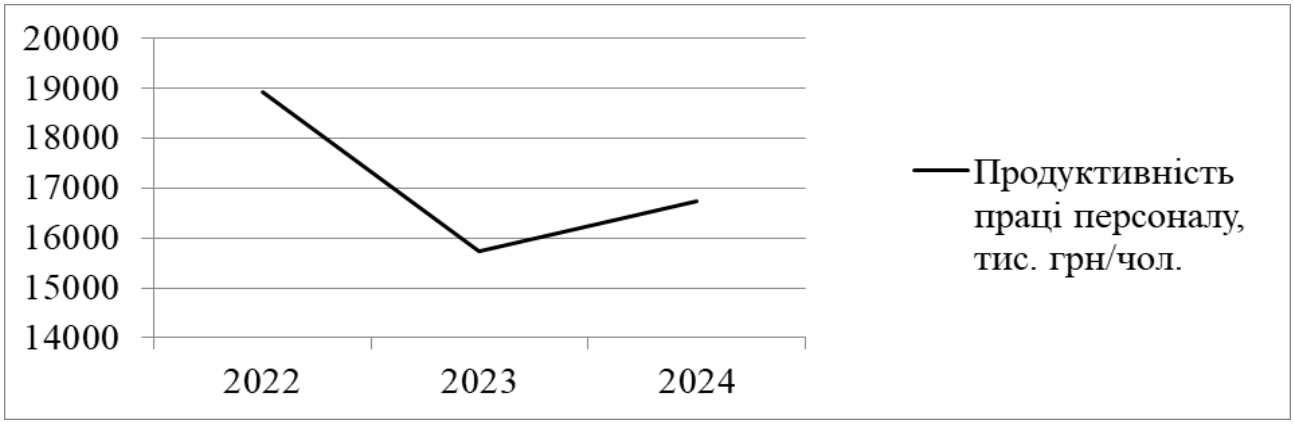

Рис. 2.1. Динаміка продуктивності праці працівників ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр., у %

Джерело: [20].

Господарська діяльність ПП «Оліяр» фінансується власним коштом, а також фінансовими ресурсами, залученими та запозиченими з різних джерел (табл. 2.3). Результати розрахунків, наведені в табл. 2.3, вказують на те, що загальна величина капіталу підприємства у 2024 р. відносно 2022 р. зросла на 13,12 %. Тобто, ПП «Оліяр» наростило свої можливості для ведення господарської діяльності. Більше того, в зазначений період вартість власного капіталу збільшилась на 39,99 %, а довгострокові зобов'язання підприємства скоротились на 42,22 %. Це вказує на позитивну тенденцію до посилення фінансової незалежності ПП «Оліяр» від зовнішніх фінансових ресурсів [29].

Таблиця 2.3

Динаміка показників капіталу ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр., тис. грн

Назва показника	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022	
				+/-	у %
Власний капітал	3605796	4297301	5047747	1441951	139,99
Довгострокові зобов'язання	1449644	1932700	611988	-837656	42,22
Поточні зобов'язання	3238038	922892	3721481	483443	114,93
Загальна величина капіталу	8293478	7152893	9381216	1087738	113,12

Джерело: [29].

Щодо власного капіталу ПП «Оліяр», то зазначимо про те, що нарощення його величини у 2024 р. відносно 2022 р. сталось завдяки збільшенню у його складі величини нерозподіленого прибутку на 94,42 %. У 2024 р. саме нерозподілений прибуток становив найбільшу частку у структурі власного капіталу цього підприємства – 47,29 %. Частка зареєстрованого (пайового) капіталу складала 29,54 %.

Ключовою характеристикою стану використання капіталу підприємства з позицій джерел фінансування його активів і раціональності розподілу виступає фінансова стійкість. Остання показує рівень залежності підприємства від зовнішніх, запозичених фінансових ресурсів, інтенсивність використання позикових коштів, ступінь ризикованості господарської діяльності тощо. Результати розрахунків відносних показників, за якими зазвичай проводиться оцінка рівня фінансової стійкості підприємства, представлено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Відносні показники стану використання капіталу ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр.

Показники	Норматив	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022, +, -
Коефіцієнт автономії	≥0,5	0,38	0,60	0,54	0,16
Коефіцієнт заборгованості	≤0,5	0,62	0,40	0,46	-0,16
Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань		0,40	0,45	0,12	-0,28
Коефіцієнт співвідношення залученого та власного капіталу		1,30	0,66	0,86	-0,44
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	≤0,5	0,57	0,40	0,46	0,11
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2,0	2,30	1,66	1,86	0,44
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,3	0,30	0,47	0,40	0,10
Коефіцієнт залежності підприємства від поточних зобов'язань		0,69	0,32	0,86	0,17
Коефіцієнт стійкості фінансування	0,8 – 0,9	0,61	0,87	0,60	-0,01
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними активами	> 0,1	0,19	0,42	0,32	0,13

Джерело: [29].

На підставі одержаних результатів розрахунків можна стверджувати, що у 2022 р. підприємство «Оліяр» відчувало значну фінансову залежність від залучених коштів. Про це, зокрема, свідчить значення коефіцієнта автономії на рівні 0,38, яке не відповідало нормативному, й вказувало на недостатній рівень фінансової незалежності підприємства. Відповідно, в зазначений вище період ПП «Оліяр» мало високий коефіцієнт заборгованості, який становив 0,62 і також перевищував нормативне значення. До того ж у 2022 р. підприємство мало високий рівень зосередження позикових коштів, а відповідний коефіцієнт становив 0,57 і перевищував нормативне значення [29].

Водночас варто відзначити позитивну тенденцію до покращення у 2023-2024 рр. фінансового стану ПП «Оліяр», підтвердженням чого є коливання коефіцієнтів автономії, заборгованості, концентрації позикового капіталу та фінансової залежності. Відмітимо позитивний тренд до спаду рівня залежності ПП «Оліяр» від зобов'язань довгострокового характеру, зокрема від довгострокових кредитів банків, оскільки відповідний коефіцієнт знизився з

рівня 0,45 у 2023 р. до 0,12 у 2024 р.

У період 2023-2024 рр. спостерігалося збільшення залежності ПП «Оліяр» від короткострокових залучених ресурсів, про що свідчить зростання коефіцієнта залежності від поточних зобов'язань з 0,32 у 2023 році до 0,86 у 2024 році. Відносний показник концентрації залученого капіталу, ілюструючи зменшення у 2023 р., порівняно з 2022 р., до значення 0,4, потім у 2024 р. зазнав збільшення до 0,46.

Коефіцієнт фінансової залежності досяг мінімального значення у 2023 р., склавши 1,66. Протягом 2023-2024 рр. значення даного коефіцієнта для досліджуваного підприємства відповідали нормативним показникам. Це вказує на наявність достатнього обсягу власного капіталу у підприємства «Оліяр» для здійснення господарської діяльності, проте зберігається значна потреба у використанні позикових коштів [29].

Достатню раціональність розподілу та належну ефективність використання власного капіталу ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр. засвідчує значення показника маневреності власного капіталу, та його динаміка у 2023-2024 рр. відносно 2022 р. Це мало позитивний вплив на структуру майна цього підприємства, підвищення рівня мобільності використання власного капіталу. Коефіцієнт стійкості фінансування у 2023 р. підвищився, порівняно з 2022 р., досягнувши значення 0,87, що відповідало діапазону нормативних показників. Проте, у 2024 р. спостерігалося зменшення цього показника до рівня 0,6. Останнє підтверджує, що у 2024 р. операційна діяльність ПП «Оліяр» не була достатньо забезпечена довгостроковим, надійним фінансуванням з використанням власного капіталу.

Підприємство було забезпечене власними оборотними активами у 2022-2024 рр., на що вказують значення відповідних коефіцієнтів, представлених у табл. 2.4. Тобто, в аналізований нами період достатня частина оборотних активів ПП «Оліяр» фінансувалась, використовуючи власні оборотні кошти.

В цілому проведене дослідження ефективності використання капіталу підприємства «Оліяр» дає підстави для висновку про нестабільність,

відсутність в окреслений період позитивної динаміки показників, що описують стан застосування його капіталу. Хоча у 2023 р., порівняно з 2022 р., ситуація значно покращилась, однак вже у 2024 р. відбулось погіршення показників фінансової стійкості ПП «Оліяр» та нарощування його залежності від залучених зовні джерел фінансових ресурсів. Чимало зросла залежність підприємства від поточних зобов'язань. Частка власного капіталу ПП «Оліяр» в сумарній величині джерел формування капіталу у 2024 р. несуттєво перевищувала мінімальне нормативне значення. Тому керівництву слід вживати заходів, спрямованих на збільшення величини власного капіталу. Адже наслідком низької частки власного капіталу у загальній його величині може стати погіршення платоспроможності підприємства в майбутньому та відсутність коштів для його розвитку.

Наступним кроком проаналізуємо активи, якими володіє підприємство та ефективність їх застосування. Згруповані дані про величину необоротних і оборотних активів ПП «Оліяр» представлено в табл. 2.5. У 2024 р., якщо порівнювати з 2022 р., спостерігається збільшення вартості основних засобів підприємства на 488 987 тис. грн, що становить 19,41 %. Також зафіксовано приріст вартості поточних активів на 598 751 тис. грн, або 10,37 %. Загалом, сукупна вартість усіх активів підприємства зросла на 1 087 738 тис. грн, що еквівалентно 13,12 % [29].

Таблиця 2.5

Окремі показники вартості активів ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр., тис. грн

Назва показника	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022	
				+/-	у %
Всього необоротні активи, з них:	2519454	2266119	3008441	488987	19,41
нематеріальні активи	3292	2668	31912	28620	869,38
основні засоби	1808123	1937498	1816681	8558	0,47
незавершені капітальні інвестиції	254181	52161	420919	166738	65,60
Всього оборотні активи, з них:	5774024	4886764	6372775	598751	10,37
запаси	3991374	3255692	4071695	80321	2,01
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	308448	520100	406937	98489	31,93
дебіторська заборгованість за розрахунками з авансами	82106	35323	15187	-66919	81,5

дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	700597	386470	878040	177443	25,33
інша поточна дебіторська заборгованість	334472	686950	628700	294228	87,97
гроші та їхні еквіваленти	351178	1813	371284	20106	5,73
Разом активи	8293478	7152893	9381216	1087738	13,12

Джерело: [29].

У 2024 р. в структурі активів ПП «Оліяр» необоротні активи складали 32,07 %, а оборотні – 67,93 %. Розглянувши елементний склад необоротних активів досліджуваного підприємства можна підкреслити, що у 2024 р. на основні засоби припадало 60,39 %, на незавершені капітальні інвестиції – 14 %, і тільки 1,06 % – на нематеріальні активи. Стосовно структури оборотних активів цього підприємства у 2024 р., то 63,89 % становили запаси, 13,78 % – дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, 9,86 % – інша дебіторська заборгованість, 6,39 % – дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги та лише 5,83 % складала частка грошей та їх еквівалентів. Тобто, можна стверджувати про доволі високу частку низьколіквідних оборотних активів, що в цілому негативно впливає на ліквідність даного підприємства. До того ж високий рівень дебіторської заборгованості та зростання її величини в аналізований період вказують на необхідність корегування системи розрахунків контрагентів із ПП «Оліяр» [29].

Про стан застосування в діяльності підприємства оборотних активів і капіталу свідчать коефіцієнти ділової активності. Одержані нами результати розрахунків останніх за матеріалами фінансової звітності ПП «Оліяр» відображено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Показники ділової активності ПП «Оліяр» за період 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022, +, -
Коефіцієнт оборотності активів	1,17	1,13	0,99	-0,18
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	13,26	30,79	4,16	-9,1
Коефіцієнт оборотності дебіторської	6,77	4,98	4,84	-1,93

заборгованості				
Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів	1,73	2,01	1,94	0,21
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,69	1,89	1,85	-0,84

Джерело: [29].

Одержані під час розрахунків значення показника оборотності активів у 2022-2024 рр. мають спадну динаміку. Тобто, щороку зменшується кількість повних циклів виробництва і обігу за рік і, як підсумок, ПП «Оліяр» отримує менший ефект від діяльності у формі прибутку.

Показник оборотності товарно-матеріальних запасів у 2024 р. становив 1,94, продемонструвавши зростання, порівняно з 2021 р. Однак відносно 2023 р. цей показник дещо зменшився. Зростання даного коефіцієнта у 2024 р. відносно 2022 р. свідчить про ріст ефективності управління запасами на ПП «Оліяр», а також ланцюгом поставок [29].

Коефіцієнти оборотності власного капіталу ПП «Оліяр» у 2023-2024 рр. знизились, порівняно з 2022 р. Низьке значення цього показника вказує на недостатню результативність використання коштів власників підприємства для генерації доходу.

Виконаний нами аналіз дозволив становити зростаючий тренд оборотності кредиторської заборгованості у 2023 р., порівняно з 2022 р., та подальше зниження у 2024 р. до рівня 4,16. Це вказує на спад швидкості погашення боргів ПП «Оліяр» перед кредиторами у 2024 р. та зростання обсягів залучення фінансування із зовнішніх джерел в цілях створення власних поточних активів. Окреслена вище динаміка вказує на недостатню ліквідність підприємства та неефективне управління грошовими потоками.

Значення коефіцієнтів оборотності дебіторської заборгованості за період 2022-2024 рр. зменшилось з рівня 6,77 до рівня 4,84. Тобто, відбулось деяке погіршення платіжної дисципліни покупців, й разом з тим, це вказує на зростання обсягу продажу в кредит, зниження швидкості сплати заборгованості ПП «Оліяр». Така ситуація могла статись і по причині погіршення платоспроможності клієнтів підприємства [29].

Перевищення у 2024 р. показника оборотності дебіторської заборгованості над відповідним коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості є сприятливим явищем в діяльності ПП «Оліяр» і являється наслідком ефективних заходів менеджерів в роботі з покупцями-боржниками та скороченням обсягів наданого комерційного кредитування.

В цілому підсумовуючи проведений в цьому підрозділі кваліфікаційної роботи аналіз відзначимо, що ПП «Оліяр» динамічно розвивається, збільшує величину капіталу та активів. В період 2022-2024 рр. його господарська діяльність перебувала під впливом багатьох негативних, непередбачуваних чинників зовнішнього середовища, спричинених російською агресією. Наслідком цього стали відсутність чіткої динаміки у показниках ефективності використання капіталу та активів ПП «Оліяр». У наступному підрозділі кваліфікаційної роботи більш детально проаналізуємо показники фінансових результатів господарської діяльності цього підприємства.

2.2. Діагностика фінансових результатів підприємницької діяльності ПП «Оліяр»

Нарощування виробничих потужностей підприємства, динаміка обсягів виробництва продукції, а також фактори зовнішнього середовища в останні роки відобразилось на фінансових результатах його діяльності. Загальна величина виручки від реалізації усіх видів продукції ПП «Оліяр» у 2024 р., порівняно з 2022 р., скоротилась на 9 327 085 тис. грн., або на 3,14 % (табл. 2.7). Таке хоча й незначне зниження обсягів продажу продукції насамперед було спричинено тим, що у 2024 р. підприємство не здійснювало продаж олії ріпакової нерафінованої та насіння ріпаку, а також скоротились обсяги продажу олії соняшникової нерафінованої наливом – на 74,25 %, фосфатидного концентрату соняшникового – на 77,21 %, лушпиння соняшникового – на 10,06 %, олії соняшникової фасованої – на 4,54 %, інших товарів – на 2,74 %. У 2024 р. ПП «Оліяр» розпочало продаж ріпакового шроту. В аналізований період

зріс виторг від реалізації таких видів продукції підприємства як олія соняшникова рафінована наливом – на 38,46 %, соняшниковий шрот – на 27,64 %. У 2024 р. 92,7 % сукупного доходу від продажу продукції підприємства «Оліяр» утворювала виручка від продажу таких трьох видів продукції як: олії соняшникової рафінованої наливом (44,15 %), олії соняшникової фасованої (35,12 %), соняшникового шроту (13,43 %) [20].

Таблиця 2.7

Обсяг виручки від продажу за видами готової продукції ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр., тис. грн.

Показники	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022	
				+/-	у %
Обсяг виручки від реалізації:					
– олії соняшникової рафінованої наливом	2973804	3047297	4117615	1143811	38,46
– олії соняшникової нерафінованої наливом	1443638	398416	371806	-1071832	74,25
– олії соняшникової фасованої	3431168	3099515	3275277	-155891	4,54
– олії ріпакової нерафінованої	61452	–	–	-61452	100,0
– насіння ріпаку	362471	–	–	-362471	100,0
– соняшникового шроту	981519	1244080	1252823	271304	27,64
– лушпиння соняшникового	99726	108017	89695	-10031	10,06
– ріпакового шроту	–	–	109488	109488	100,0
– фосфатидного концентрату соняшникового	211292	89591	48152	-163140	77,21
– інших товарів	63978	106386	62229	-1749	2,73
Разом обсяг виручки від реалізації продукції	9629048	8093302	9327085	-301963	3,14

Джерело: [20].

На ринок продукція ПП «Оліяр» поставляється власним автотранспортом, оскільки підприємство має власний автопарк і власну транспортну компанію – «ТрансСервіс-1». Наразі автопарк компанії «ТрансСервіс-1» налічує понад 600 автомашин, зокрема наявні й новітні спеціалізовані тентові напівпричепи, автоцистерни, а ще самоскиди відомих і надійних європейських виробників.

ПП «Оліяр» здійснює продаж продукції не тільки на українському ринку, а й на ринках багатьох інших країнах світу. У 2022 р. географія експорту

підприємства охоплювала 52 країни. Розрахунки розподілу прибутку підприємства «Оліяр» за географічними сегментами ринку, представлені в табл. 2.8, засвідчують, що впродовж 2022-2024 років провідним ринком збуту були переважно країни Європи. У 2024 р. на нього припадало 77,5 % сумарного доходу підприємства від збуту власної продукції. Відносно 2022 р. питома вага доходу, одержаного від продажу продукції на європейському ринку, у сукупній величині зросла на 1,6 відсотк. пункти. Від продажу продукції на ринку України у 2024 р. ПП «Оліяр» одержало тільки 15,86 % доходу. Внаслідок повномасштабних воєнних дій на території України, загальна частка прибутків від продажу продукції на внутрішньому ринку у 2024 р. продемонструвала зменшення на 4,08 відсотк. пункти відносно показника 2022 р. Ще звернемо увагу на той факт, що у 2024 р. підприємство припинило продаж продукції на ринках країн Африки та Південної Америки. У структурі доходу від реалізації готової продукції у 2024 р., порівняно з 2022 р., зросла питома вага продукції, реалізованої на ринку США – з 0,19 % до 2,72 % [20].

Таблиця 2.8

Структура доходу від продажу готової продукції за географічними сегментами ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр., у %

Назва сегмента ринку	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022, +/-
Європа	75,90	74,08	77,50	1,60
Україна	19,94	17,55	15,86	-4,08
Середній Схід	3,87	6,50	2,86	-1,01
Азія	0,04	0,69	1,06	1,02
США	0,19	1,16	2,72	2,53
Південна Америка	0,04	–	–	-0,04
Країни Африки	0,02	0,01	–	-0,02
Всього дохід	100,00	100,00	100,00	–

Джерело: [20].

У 2022 р. вітчизняний ринок соняшникової олії зазнав адаптації до нових логістичних схем, зумовлених воєнними діями. До початку збройного конфлікту основна частина агропромислових підприємств була переважно

орієнтована на експорт морським шляхом, що стало неможливим після початку російської агресії. Враховуючі ці обставини, стратегічною перевагою ПП «Оліяр» виявилося його географічне розташування поблизу кордонів з країнами Європейського Союзу, які є основними імпортерами соняшникової олії, виробленої підприємством. Це дозволило ПП «Оліяр» оперативно переорієнтувати постачання продукції на автомобільний транспорт. Однак, такі дії спровокували значний ріст витрат на транспортування та спричинили зміни в логістичних процесах, також пов'язані з цим обмеження. Істотне підняття цін у 2022 р. на продукти переробки соняшнику стимулювало значний попит з боку європейських країн, оскільки окремі держави та компанії прагнули створити значні запаси цих продуктів з метою запобігання дефіциту та подальшому підвищенню цін на продовольчі товари. Отже, країни ЄС, з метою підтримки власної продовольчої незалежності, у 2022 р. суттєво наростили обсяги переробки соняшникового насіння. Як наслідок, з огляду на поступову нормалізацію ринку в 2023 р., спостерігається поступове зменшення біржових котирувань як на соняшникове насіння, так і на продукти його переробки. Додатково, спостерігався значний експорт сировини, що відбувався на тлі скасування або зниження розмірів митних зборів на сільськогосподарську сировину українського походження [20].

Відсутність значних пошкоджень інфраструктури ПП «Оліяр» внаслідок воєнних дій слід розглядати як сприятливий аспект функціонування підприємства. Матеріально-технічні цінності, включно з сировиною, товарами та кінцевою продукцією, перебували у задовільному стані збереження. Разом з тим, наявність значного обсягу соняшнику врожаю 2021 р. (2107,380 тон) в тимчасово окупованих районах Луганської області спричинило певний негативний вплив на фінансові показники діяльності. Подібний вплив мали також загальноекономічні чинники, такі як волатильність курсу національної валюти, високий рівень інфляції, валютні обмеження та регулювання, а також перманентне і відчутне зростання вартості сировинних ресурсів, матеріалів і послуг.

Щодо українського ринку збуту соняшникової олії, доречно зауважити, що ключовими конкурентами аналізованого підприємства виступають ПрАТ «Дніпропетровський олійноекстракційний завод», ТОВ «Дельта Вілмар Україна» та ПрАТ «Полтавський олійно-екстракційний завод». У сумарному обсязі виробництва ріпакової олії на національному ринку частка ПП «Оліяр» складає 27,7 %, а у загальному обсязі виробництва рафінованої соняшникової олії – 8,2 %. Зазначені показники забезпечують підприємству другу та шосту позиції відповідно у рейтингах ТОП-5 та ТОП-10 виробників олії. На українському ринку ріпакової олії ключовими конкурентами ПП «Оліяр» є ТОВ «Дельта Вілмар Україна», ТОВ «Олсідз Блек Сі», ТОВ «Олійно-екстракційний завод Градолія» та ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат».

Доходи ПП «Оліяр» формуються з трьох джерел – із доходів від продажу готової продукції, від реалізації товарів і доходів від надання послуг. Частка доходів від продажу готової продукції у сукупних доходах підприємства зросла з 95 % у 2022 р. до 98,01 % у 2024 р. (табл. 2.9). Тобто, доходи від продажу продукції виступають головним джерелом формування фінансових результатів ПП «Оліяр» і, відповідно, валового та чистого прибутку підприємства [20].

Таблиця 2.9

Структура доходів ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024
Дохід від реалізації послуг	0,60	0,31	0,15
Дохід від реалізації товарів	4,40	1,31	1,84
Дохід від продажу готової продукції	95,00	98,38	98,01
Всього доходи	100	100	100

Джерело: [20].

Окрім доходів від операційної діяльності в аналізований період підприємство ще одержувало доходи від фінансової діяльності. Статистичну інформацію стосовно фінансових результатів діяльності ПП «Оліяр» систематизовано у табл. 2.10. У 2024 р. відносно 2022 р. виручка від реалізації продукції цього підприємства скоротилась на 345 125 тис. грн., або на 3,56 %.

Внаслідок того, що на фоні скорочення виручки від продажу продукції зросла собівартість її виготовлення на 14,08 %, валовий прибуток підприємства зменшився на 47,44 % у 2024 р., порівняно з 2022 р. Ще однією з причин зменшення величини валового прибутку підприємства стало зниження ринкової ціни реалізації продукції під впливом зміни ринкової кон'юнктури [29].

Таблиця 2.10

Динаміка показників фінансових результатів діяльності підприємства у 2022-2024 рр., тис. грн.

Показники	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022	
				+/-	у %
Виручка від реалізації продукції	9686638	8118452	9341513	-345125	3,56
Собівартість реалізованої продукції	6908836	6538426	7881458	972622	14,08
Валовий прибуток	2777802	1580026	1460055	-1317747	47,44
Інші операційні доходи	380159	63272	162106	-218053	57,36
Адміністративні витрати	107421	87562	89361	-18060	16,81
Витрати на збут	787558	692340	707659	-79899	10,14
Інші операційні витрати	40889	20585	18297	-22592	55,25
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)	2222093	842811	806844	-1415249	63,69
Інші фінансові доходи	26508	478255	491631	465123	1754,65
Фінансові витрати	1152139	611113	554036	-598103	51,91
Інші витрати	501645	32846	1438	-500207	0,99
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток)	594817	677107	743001	148184	24,91
Витрати (дохід) з податку на прибуток	107067	121879	133817	26750	24,98
Чистий прибуток	487750	555228	609184	121434	24,89

Джерело: [29].

Стосовно собівартості реалізованої продукції відзначимо, що причиною її зростання у 2022-2024 рр. стало зростання всіх складових елементів, які її формують, але найбільше зросла вартість електроенергії та комунальних послуг (на 63,41 %), транспортних послуг (на 56,6 %), заробітної плати та нарахувань на зарплату (на 58,74 %), інших витрат (на 43,57 %) (табл. А.1 додатку А).

У 2024 р. відносно 2022 р. фінансовий результат від операційної діяльності скоротився доволі суттєво – на 1 415 249 тис. грн., або на 63,69 %.

При цьому збільшився обсяг одержаних ПП «Оліяр» інших фінансових доходів, а саме у 18,5 разів. Відзначимо, що джерелами одержання підприємством інших фінансових доходів у 2024 р. були такі: дохід з відсотків за поточними рахунками у банках; дохід з відсотків за депозитними рахунками у банках; компенсація відсотків по програмі «Доступні кредити 5-7-9 %» [29].

Загалом протягом 2022-2024 рр. остаточний фінансовий результат діяльності ПП «Оліяр» був позитивним і достатньо ефективним, оскільки підприємство отримувало чистий прибуток. У 2024 р., навіть не зважаючи на вкрай скрутні соціально-економічні умови господарювання, обсяг чистого прибутку підприємства, порівняно з 2022 р., збільшився на 121 434 тис. грн., або на 24,89 %. Це свідчить про досить добре налагоджений виробничий процес на підприємстві, систему збуту продукції та в цілому високий рівень менеджменту. Зростання величини одержуваного чистого прибутку керівництву ПП «Оліяр» вдалося досягти навіть в умовах зростання операційних витрат підприємства, що ілюструють наведені в табл. 2.11 статистичні дані [29].

Таблиця 2.10

Величина елементів операційних витрат підприємства, тис. грн.

Елементи операційних витрат	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022	
				+/-	у %
Матеріальна витрати	6603229	6336728	7324067	720838	10,92
Витрати на оплату праці	84110	100672	129788	45678	54,31
Відрахування на соціальні заходи	12803	14766	20878	8075	63,07
Амортизація	164255	197346	206708	42453	25,85
Інші операційні витрати	944522	689401	1014955	70433	7,46
Разом	7808919	7338913	8696396	887477	11,36

Джерело: [29].

Згідно з проведеними обчисленнями, загальні операційні витрати ПП «Оліяр» демонстрували тенденцію до збільшення протягом 2022-2024 років, з помітним зростанням на 11,36% у 2024 р., порівняно з 2022 р. Найбільш відчутне зростання за вказаний проміжок часу спостерігалося в таких

компонентах операційних витрат, як: оплата праці (збільшення на 54,31%), соціальні внески (зростання на 63,07%) та амортизаційні відрахування (підвищення на 25,85%). Ключовими факторами, що вплинули на загальне збільшення операційних витрат підприємства в досліджуваний період, стали значне знецінення національної валюти та прискорення темпів інфляції, зумовлені військовими діями [29].

У зв'язку з нестабільністю воєнної ситуації та динамічними змінами на ринку, керівному апарату ПП «Оліяр» необхідно систематично аналізувати зовнішні умови та швидко реагувати, застосовуючи всі доступні інструменти для зменшення можливих негативних наслідків і підтримки стабільної та результативної роботи підприємства в найближчому майбутньому періоді.

Для оцінки результативності підприємницької діяльності, фінансовий зиск, отриманий підприємством, слід зіставити з понесеними затратами або ресурсами, які підтримують її функціонування. Результати власних розрахунків показників рентабельності підприємства «Оліяр» за період 2022-2024 роки відображено на рис. 2.2.

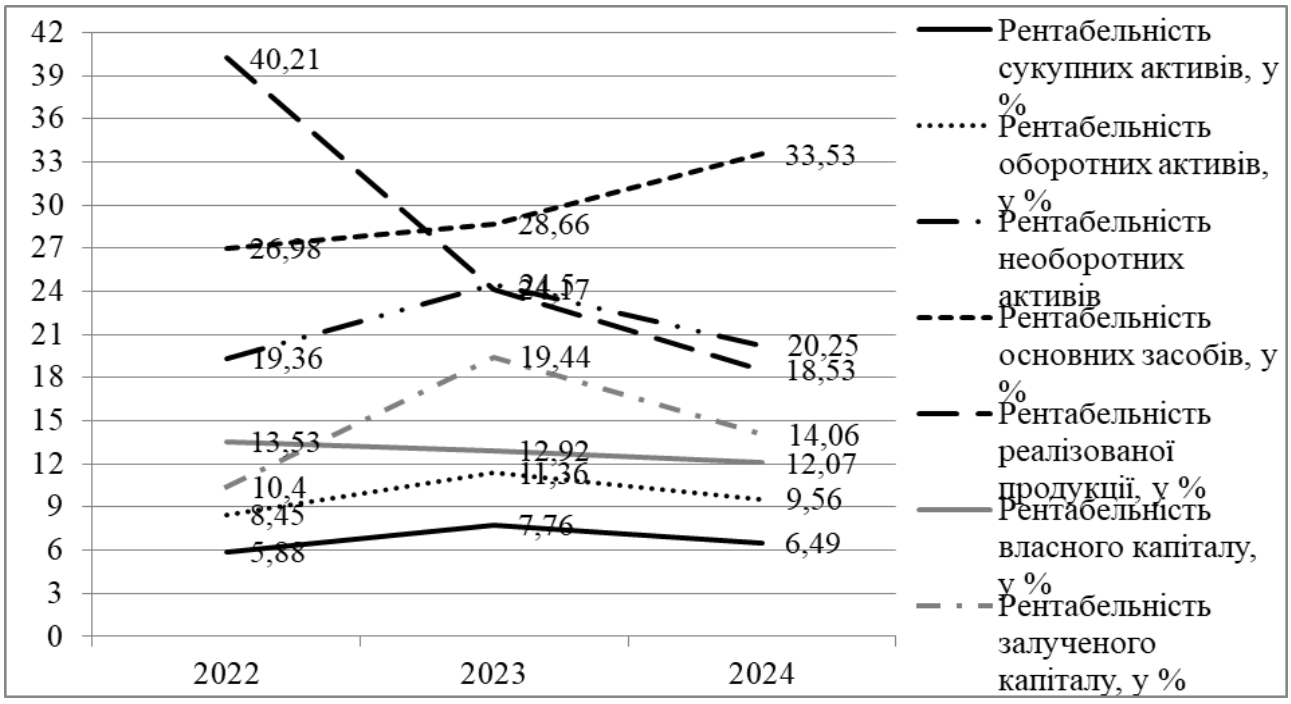

Рис. 2.2. Показники рентабельності ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр., у %

Джерело: [29].

Результати власних розрахунків вказують на те, що якщо у 2023 р. відносно 2022 р. спостерігалась позитивна тенденція до зростання всіх розрахованих нами показників рентабельності, окрім показника рентабельності реалізованої продукції, то у 2024 р. відбулось суттєве зниження окреслених показників. Виняток становив лише показник рентабельності основних засобів, який зріс із 28,66 % у 2023 р. до 33,53 % у 2024 р. Тобто, можна стверджувати про погіршення ефективності використання у 2024 р. капіталу, оборотних і необоротних активів, та процесу виробництва продукції досліджуваного підприємства. Щодо значень окремих показників рентабельності відмітимо, що у 2024 р. найвищий рівень характерний для рентабельності основних засобів, який складав 33,53 %. Найнижчі значення показників рентабельності характерні для рентабельності сукупних активів – 6,49 % у 2024 р. та рентабельності оборотних активів – 9,56 %. Різкий спад показника рентабельності реалізованої продукції із рівня 40,21 % у 2022 р. до рівня 18,53 % у 2024 р. вказує на те, що керівництву підприємства варто переглянути підходи до ціноутворення та шукати можливості для зниження витрат на виготовлення продукції [29].

В цілому підсумовуючи проведений в цьому розділі кваліфікаційної роботи аналіз варто зазначити про те, що ПП «Оліяр» за характеристиками виробничої потужності, виробничого процесу, продукції відповідає рівню лідера українського ринку, не поступаючись провідним західним виробникам рослинної олії. Про належний рівень якості та конкурентоспроможності продукції підприємства свідчить той факт, що остання успішно реалізується на ринках багатьох країн світу, насамперед на європейських. Впродовж 2023-2024 рр. підприємство нарощувало обсяги діяльності та, відповідно, одержуваний дохід від реалізації продукції. Попри це, обсяг одержаного підприємством доходу від збуту продукції у 2024 р. всеодно був нижчим, ніж у 2022 р. Протягом аналізованого нами періоду підприємство одержувало чистий прибуток. Розрахунки показників рентабельності вказують на те, що діяльність ПП «Оліяр» залишається рентабельною, але зниження значень показників

рентабельності у 2024 р. свідчить про погіршення ефективності використання ресурсів, активів і капіталу цього підприємства.

Тобто, існує потреба корегування підходів до організації господарської діяльності досліджуваного підприємства, більш повного врахування наростаючих ризиків і загроз, пошуку способів скорочення витрат, покращення збутової політики і зростання ефективності його діяльності.

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ОЛІЯР»

У сучасних умовах господарювання ефективність підприємницької діяльності є одним із ключових чинників конкурентоспроможності підприємства та його стійкого розвитку. Вона відображає здатність підприємства раціонально використовувати наявні ресурси – трудові, матеріальні, фінансові, інноваційні – для досягнення стратегічних цілей і отримання максимального економічного результату.

Постійні зміни у зовнішньому економічному середовищі, зокрема коливання цін на енергоносії, нестабільність валютного курсу, загострення конкуренції на внутрішньому ринку та зростання вимог споживачів до якості продукції, зумовлюють необхідність безперервного підвищення ефективності діяльності підприємств. Для ПП «Оліяр» це питання є особливо актуальним, оскільки підприємство здійснює діяльність у межах переробної промисловості, а саме у виді економічної діяльності «виробництво олії та тваринних жирів», що характеризується значними технологічними та ресурсними витратами. Забезпечення високого рівня ефективності в цьому виді діяльності є ключовим фактором підтримки конкурентоспроможності та стабільного розвитку підприємства.

Аналіз господарської та фінансової діяльності ПП «Оліяр», проведений у розділі 2, показав, що підприємство успішно розвивається, нарощує виробничі потужності, оновлює технічну базу та впроваджує інновації. Продукція підприємства високо конкурентоспроможна як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, зокрема у країнах Європи.

Разом із тим, проведене дослідження показало, що у 2024 році відбулося суттєве зниження ефективності використання капіталу та виробничих ресурсів. Так, валовий прибуток підприємства скоротився на 47,44% порівняно з 2022 р., а рентабельність продажів знизилася з 40,21% до 18,53%. Одночасно зросла

собівартість продукції, що обумовлено високим рівнем витрат на сировину та матеріали.

Причини виникнення проблеми:

1. Зростання собівартості виготовлення продукції через високі витрати на сировину та енергоресурси.

2. Неефективна система контролю та обліку використання фінансових і виробничих ресурсів.

3. Відсутність оптимізованої цінової політики, що ускладнює підтримку конкурентоспроможності на внутрішньому ринку.

Отже, ключовою проблемою, яка обмежує ефективність діяльності ПП «Оліяр», є низька ефективність використання капіталу та зростання виробничих витрат, що безпосередньо впливає на рентабельність та фінансову стійкість підприємства.

Низька ефективність використання капіталу та ресурсів призводить до таких негативних наслідків:

- Зниження рентабельності продажів та активів, що обмежує можливості реінвестування прибутку у модернізацію та розвиток.
- Зростання собівартості продукції, що знижує конкурентоспроможність на внутрішньому ринку, де частка реалізації продукції ПП «Оліяр» становить лише 15,86%.
- Збільшення залежності від запозичених фінансових ресурсів, особливо короткострокових зобов’язань, що підвищує фінансові ризики.

Таким чином, проблема зниженої ефективності використання капіталу є критичною для стійкого розвитку підприємства та потребує комплексного підходу до її вирішення.

Незважаючи на відносну стабільність діяльності приватного підприємства «Оліяр», спостерігається економічне зниження, спричинене зовнішніми чинниками. Наразі фіксується падіння купівельної спроможності населення, що створює для підприємства конкурентне середовище за притягнення споживачів. Для подолання цієї проблеми необхідно зосередитись на

підвищенні ефективності виробничих процесів та оптимізації витрат усіх доступних ресурсів. В умовах пандемії та військових дій, які призвели до зменшення доходів населення, спостерігається тенденція до переорієнтації споживачів на товари з більш низькою ціною.

Важливим напрямом діяльності є забезпечення стабільності постачання сировини, що передбачає збереження існуючих умов та порядку співпраці з постачальниками. Доцільним є впровадження диверсифікації постачань, а також систематичний контроль за поставками сировини, дотриманням встановлених термінів та обсягів.

Для підприємства важливим є забезпечення стабільності роботи, мінімізація втрат та збереження доходів. Досягнення цих цілей вимагає постійного аналізу поточної діяльності.

Нижче наведено основні напрями, які стоять перед керівництвом ПП «Оліяр», та можливі шляхи їх вирішення.

Перший напрям – збереження постачальників. На ринку спостерігається скорочення кількості постачальників та зниження їх продуктивності у зв’язку з коливаннями цін. Малий обсяг постачальників не завжди дозволяє забезпечити стабільні поставки. У зв’язку з цим виникає потреба одночасно зберегти існуючих постачальників та залучити нових, встановивши оптимальні умови співпраці та оплати за сировину.

Керівник підприємства та головний бухгалтер повинні забезпечувати контроль за дотриманням платіжної дисципліни та своєчасністю оплати. Для цього складається платіжний календар, на основі якого визначаються терміни платежів та графік розрахунків з постачальниками з урахуванням прогнозованих надходжень грошових коштів. Керівники здійснюють моніторинг виконання угод і, за потреби, коригують терміни оплати для запобігання касовим розривам.

Другий напрям передбачає аналіз стратегії продажів. Для гнучкого реагування на зміни споживчого попиту необхідно регулярно досліджувати потреби ринку та коригувати асортимент продукції. Це особливо актуально в

умовах економічної нестабільності, оскільки зростає ризик нереалізації продукції, що може призвести до накопичення складських запасів і втрати коштів. Виявлення споживчого попиту та своєчасна корекція стратегії продажів повинні здійснюватися на основі аналізу з класифікацією продукції за видами та сегментами поставок. Постійне вивчення потреб споживачів та систематичний аналіз надходження виручки дозволяють своєчасно реагувати на зміни ринку та підвищувати ефективність продажів.

Наступним напрямом є забезпечення своєчасного відвантаження та доставки продукції, оптимізація транспортних маршрутів і зниження витрат на перевезення. В умовах прагнення підприємства до оптимізації витрат особливу увагу слід приділяти своєчасності відвантаження продукції, формуванню ефективних маршрутів автомобільного транспорту та мінімізації витрат на доставку, що дозволяє підвищити оперативність логістичних процесів та загальну ефективність діяльності підприємства.

При формуванні маршрутів постачання необхідно мінімізувати ризики, пов’язані з неефективним розподілом ресурсів та некоректним обліком витрат на доставку. Крім того, слід враховувати можливі обмеження щодо переміщення транспортних засобів. Фахівці відділу продажів повинні регулярно формувати звітність за каналами збуту для визначення найбільш затребуваної продукції та планування її відвантаження. Удосконалення цього процесу доцільно здійснювати шляхом автоматизації розрахунків та формування маршрутів, що дозволяє підвищити ефективність логістики та скоротити витрати.

Для підвищення ефективності діяльності ПП «Оліяр» запропоновано комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію виробничих витрат, модернізацію обладнання, удосконалення цінової політики та підвищення ефективності управління ресурсами.

Таблиця 3.1 систематизує ці заходи, окреслює очікувані результати їх реалізації та надає економічне обґрунтування, що демонструє доцільність кожного заходу з точки зору підвищення рентабельності, зниження собівартості

та зміцнення фінансової стійкості підприємства. Таке представлення інформації дозволяє наочно оцінити вплив запропонованих рішень на ефективність діяльності ПП «Оліяр».

Таблиця 3.1.

Економічне обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності ПП «Оліяр»

Заходи	Очікуваний ефект	Прогнозований економічний результат	Термін окупності
Оптимізація витрат на виробництво та сировину	Зниження собівартості продукції	Скорочення витрат на сировину та матеріали на 2,5 млн грн/рік	1,5–2 роки
Модернізація та технічне переоснащення виробництва	Підвищення продуктивності капіталу	Збільшення обсягів виробництва на 10% без додаткових витрат; економія на енергоресурсах 1,2 млн грн/рік	2–3 роки
Оптимізація цінової політики	Збереження конкурентоспроможності та стабільного доходу	Додатковий дохід від продажу продукції +3,5 млн грн/рік	1 рік
Підвищення ефективності управління ресурсами	Зменшення фінансових ризиків; підвищення оборотності активів	Зниження втрат та непередбачених витрат на 0,8 млн грн/рік	1–2 роки

Джерело: систематизовано автором

Реалізація комплексного пакету заходів дозволяє значно підвищити ефективність діяльності підприємства та знизити собівартість продукції. Запропоновані заходи мають конкретний економічний ефект у грошовому вираженні, що підтверджує їх фінансову доцільність. Терміни окупності інвестицій у модернізацію та оптимізацію процесів є короткими, що робить заходи економічно вигідними. Виконання цих заходів забезпечує комплексний вплив на фінансову стійкість, рентабельність та конкурентоспроможність ПП «Оліяр».

Реалізація запропонованих заходів дозволить:

- Знизити собівартість продукції на 10–15%, що позитивно вплине на рентабельність продажів.
- Підвищити оборотність активів та власного капіталу, що зміцнить фінансову стійкість підприємства.
- Оптимізувати витрати та підвищити ефективність управління ресурсами, що сприятиме подальшому розвитку підприємства та розширенню присутності на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Впровадження запропонованих заходів щодо оптимізації виробничих витрат, модернізації обладнання, вдосконалення цінової політики та підвищення ефективності управління ресурсами дозволить ПП «Оліяр» значно підвищити ефективність своєї діяльності, зміцнити фінансову стійкість та посилити конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках у умовах нестабільного економічного середовища та цифровізації бізнес-процесів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні, методичні та практичні аспекти діагностики ефективності підприємницької діяльності на прикладі приватного підприємства «Оліяр». Метою дослідження було обґрунтування напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства на основі комплексної оцінки його господарських і фінансових результатів.

У процесі виконання роботи було досягнуто поставленої мети та вирішено всі основні завдання дослідження.

Розглянуто теоретичні основи ефективності підприємницької діяльності, визначено сутність поняття «ефективність», її види та чинники впливу. Проаналізовано підходи різних науковців до трактування цього поняття, що дозволило сформувати узагальнене визначення ефективності як інтегральної характеристики результативності використання ресурсів підприємства у процесі досягнення стратегічних цілей. Також систематизовано сучасні методики діагностики ефективності – від традиційних коефіцієнтних до стратегічних і комплексних підходів.

Здійснено аналіз господарської діяльності ПП «Оліяр» – одного з найбільших підприємств в Україні, що займається виробництво олії (соняшникової, ріпакової) та інших видів олійно-жирових продуктів. Встановлено, що підприємство активно розвивається, нарощує виробничі потужності, оновлює технічну базу виробництва, впроваджує інновації у виробничий процес. Продукція підприємства високої якості та є конкурентоспроможною не лише на українському, а й на ринках багатьох країн світу, зокрема європейських держав, куди вона успішно реалізується. Виконана нами оцінка ефективності використання фінансових ресурсів, необоротних і оборотних активів підприємства «Оліяр» за період 2022-2024 рр. свідчить про недостатній рівень фінансової стійкості цього підприємства, високий ступінь залежності його операційної діяльності від запозичених фінансових ресурсів, особливо від короткострокових зобов’язань, значну частку активів низької

ліквідності у загальному обсязі оборотних активів, зниження рівня оборотності активів і власного капіталу, зростання оборотності кредиторської заборгованості в аналізований період тощо.

Діагностування фінансових результатів підприємницької діяльності обраного для дослідження підприємства виконано як за абсолютними, так і за відносними показниками. Встановлено скорочення у 2024 р., порівняно з 2022 р., на 3,14 % сумарного обсягу виручки від реалізації виготовленої продукції ПП «Оліяр». У 2024 році основну частину (92,7%) загального доходу від реалізації товарів «Оліяр» було сформовано за рахунок продажу трьох ключових позицій: рафінованої соняшникової олії наливом (44,15%), фасованої соняшникової олії (35,12%) та соняшникової макухи (13,43%). При цьому, дохід від реалізації продукції на внутрішньому ринку України склав лише 15,86% від сукупного доходу підприємства у 2024 р. В той час як від продажу продукції на ринках країн Європи – 77,5%. Наслідком скорочення сумарного доходу від продажу продукції та суттєвого зростання собівартості її виготовлення у 2024 р. відносно 2022 р. стало скорочення величини одержаного підприємством валового прибутку на 47,44 %.

В цілому, фінансові результати діяльності ПП «Оліяр» протягом 2022-2024 років були хорошими, так як підприємство генерувало чистий прибуток. Незважаючи на складну соціально-економічну ситуацію, у 2024 р. чистий прибуток ПП «Оліяр» збільшився на 24,89 %, порівняно з 2022 р. Це вказує на добре організований виробничий процес, ефективну систему реалізації продукції та загалом високий рівень управління.

Проведені розрахунки відносних показників ефективності діяльності ПП «Оліяр» свідчать, що якщо у 2023 р. спостерігалася позитивна динаміка зростання більшості розрахованих показників рентабельності, порівняно з 2022 р., за винятком рентабельності продажів, то у 2024 р. відбулося значне зниження зазначених показників. Єдиним винятком стала рентабельність основних засобів, яка збільшилась з 28,66% у 2023 р. до 33,53% у 2024 р. Тобто, можна зробити висновок про зменшення ефективності використання капіталу,

поточних і необоротних активів, а також виробничого процесу досліджуваного підприємства у 2024 р. Різке падіння показника рентабельності продажів з 40,21% у 2022 р. до 18,53% у 2024 р. свідчить про необхідність перегляду керівництвом підприємства цінової політики та пошуку шляхів оптимізації витрат на виробництво.

Обґрунтовано основні напрями підвищення ефективності підприємницької діяльності ПП «Оліяр». Реалізація комплексного пакету заходів з підвищення ефективності діяльності ПП «Оліяр» дозволяє суттєво знизити собівартість продукції та підвищити рентабельність продажів. Запропоновані заходи мають конкретний економічний ефект у грошовому вираженні, що підтверджує їх фінансову доцільність, а короткі терміни окупності інвестицій у модернізацію та оптимізацію процесів роблять їх економічно вигідними.

Впровадження цих заходів забезпечує комплексний позитивний вплив на ключові показники діяльності підприємства:

- зниження собівартості продукції на 10–15%, що підвищує рентабельність продажів;
- підвищення оборотності активів та власного капіталу, що зміцнює фінансову стійкість;
- оптимізацію витрат та підвищення ефективності управління ресурсами, що сприяє розвитку підприємства та розширенню присутності на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Таким чином, реалізація заходів щодо оптимізації виробничих витрат, модернізації обладнання, вдосконалення цінової політики та підвищення ефективності управління ресурсами дозволяє ПП «Оліяр» зміцнити фінансову стійкість, підвищити ефективність діяльності та посилити конкурентоспроможність в умовах нестабільного економічного середовища та цифровізації бізнес-процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності / О. В. Шебаніна, С. І. Тищенко, А. В. Слюсаренко, І. І. Хилько, В. О. Крайній. Миколаїв: МНАУ, 2023. 195 с.
2. Ачкасова Л. М. Система управління ефективністю діяльності підприємства. Економіка транспортного комплексу. 2023. № 41. С. 5-17.
3. Бєлобородова М. В., Зайченко К. М. Підвищення ефективності діяльності підприємства на основі управління бізнес-процесами. Бізнес Інформ. 2021. №12. С. 294–300. URL: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-294-300.
4. Габор В. Економічна ефективність господарської діяльності підприємств в умовах ринкового механізму. Наука молода. № 6. 2016. С. 12-23.
5. Гарафонова О. І., Василюк Н. Концептуальні підходи до процесу управління ефективністю діяльності бізнес-організацій. Науковий журнал “ECONOMIC SYNERGY”. 2022. Вип. 3(5). С. 27–37. DOI: https://doi.org/10.53920/ES-2022-3-3.
6. Гуткевич С. О., Шендерівська Л. П. Політика ефективного розвитку підприємств: управлінський аспект: монографія. Київ: НТУУ «КПІ», 2016. 211 с.
7. Деренська Я. М. Оцінка ефективності діяльності підприємства. Економіка підприємства та організація виробництва. 2023. № 1 (99). С. 81-85.
8. Економіка підприємства / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарева та ін.; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 426 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 166).
9. Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали чотирнадцятої міжнар. наук.-практ. конф., 12 вересня 2025 р. Одеса: ОНЕУ, 2025. 585 с.
10. Кобєлєва Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Принт, 2020. 354 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748

11. Кравченко В. Ефективність діяльності підприємства: зміст, види та роль у сучасних умовах. Економіка та суспільство. 2024. № 65. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-93
12. Лазебник Л. Л. Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2018. № 2. С. 69–74.
13. Лаптєва В.В. Формування системи показників для оцінки ефективності організаційної структури виробничо-торгівельного підприємства. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2020. № 19. С. 308-327. URL: https://doi.org/10.18524/24139998.2020.2(45).201485
14. Місько Г. А. Сутність поняття результативність та ефективність в менеджменті. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2020. № 3–4. С. 97–102. URL: http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2020/276-277/pdf/%D0%9D%D0%92%203-4%20(276-277)%202020.pd
15. Мотиваційний механізм розвитку підприємницької діяльності в економіці України: монографія / Л.В. Проданова, О.В. Котляревський; Черкаський державний технологічний університет. Черкаси : Видавець Пономаренко Р.В., 2019. 240 с.
16. Назаренко І. Економічний зміст ефективності діяльності підприємств. Галицький економічний вісник. 2022. № 3(76). С. 15–22. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/39218/2/GEB_2022v76n3_Nazarenko_I-Economic_content_of_the_15-22.pdf
17. Небава М.І. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства : [навч. посіб.] / М.І. Небава, О.О. Адлер, О.И. Лесько. Вінниця: ВНТУ, 2011. Ч. 2. 130 с.
18. Основи підприємницької діяльності : підручник / за редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2022. 515 с.

19. Отенко І. П. Ефективність як основне поняття та критерій діяльності підприємства. Бізнес Інформ. 2020. №6. С. 190–195. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-190-195.
20. Офіційний сайт ПП «Оліяр». URL: https://oliyar.com.ua/
21. Перерва П. Г., Кравчук А. В. Ефективність як економічна категорія. Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки. 2018. № 15 (1291). С. 137-143.
22. Петков О. І. Економічна ефективність підприємств та фактори впливу на неї. Український журнал прикладної економіки. 2021. Том 6, № 1. С. 392–399. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/ujae_2021_r01.pdf#page=392.
23. Полегенька М. А. Теоретична сутність економічної категорії «ефективність». Агросвіт. 2023. № 10. С. 69-74.
24. Продіус О., Афанасенко М., Пухленко В. Стратегічні напрями підвищення ефективності діяльності торговельного підприємства в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2024. №63. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-119
25. Савенко Н. В. Економічна сутність ефективності функціонування підприємства і аналіз підходів до її визначення. Інноваційна економіка. 2019. № 2. С. 153–162.
26. Смерічевський С. Ф., Ареф'єва О. В., Пілецька С. Т. Формування стратегічних рішень при управлінні змінами на підприємстві. Бізнес Інформ. 2022. № 6. С. 108–117.
27. Танасюк І.М. Сучасні методи підвищення ефективності діяльності підприємства. Науковий вісник ОНЕУ. 2025. №4. DOI: https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-4-329-107-113.
28. Тульчинська С. О., Кривда О. В., Кожемяченко О. О. Вимірювання ефективності операційної діяльності підприємства. Economic synergy. 2023. Випуск 1. С. 20-31.

29. Фінансова звітність ПП «Оліяр» за 2022-2024 рр. URL: https://oliyar.com.ua/about-oliyar/finansova-zvitnist/
30. Храпач В. О., Пілецька С. Т. Диверсифікація як метод підвищення економічної ефективності підприємства в післявоєнний період. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 48. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-23.
31. Цимбалюк Л. Г. Чинники, резерви та шляхи підвищення ефективності підприємства. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2019. № 3(15). С. 88-95.
32. Шармaнська В. М., Вітюк В. В. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання. Молодий вчений. 2018. № 1(53). С. 550–552.
33. Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія. Ефективна економіка. 2013. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1727.
34. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 20, ч. 3. С. 174–177. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/38.pdf
35. Horngren, C. T., Datar, S. M., Rajan, M. V. Cost Accounting: A Managerial Emphasis. Pearson, 2021. P. 38–42; 56–58.
36. Yemelyanov O., Symak A., Petrushka T., Lesyk R., Lesyk, L. Evaluation of adaptability of Ukrainian economy to changes in prices for energy carriers and to energy market risks. [Online]. Energies. 2018. Vol. 11(12). DOI: https://doi.org/10.3390/en11123529
37. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.

Додаток А

Таблиця А.1

Складові елементи собівартості реалізованої продукції ПП «Оліяр» у 2022-2024 рр., тис. грн. на кінець року

Показники	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022	
				+/-	у %
Сировина та витратні матеріали	5957610	5899676	7415812	1458202	24,48
Транспортні послуги	175043	215062	274119	99076	56,60
Електроенергія та комунальні послуги	137271	187087	224314	87043	63,41
Амортизаційні витрати	146567	177514	185660	39093	26,67
Вартість реалізованого товару	223068	14092	98583	-124485	55,81
Зарплата і нарахування на заробітну плату	44405	48226	70490	26085	58,74
Інші витрати	14634	17629	21010	6376	43,57
Зміни в готовій продукції	210238	20860	408530	198292	94,32
Всього собівартість продукції	6908836	6538426	7881458	972622	14,08

Джерело: виконано розрахунки та складено за [20].